

NHỮNG NHÂN TỐ GÓP PHẦN NÂNG CAO NĂNG LỰC CỦA GIÁO VIÊN, ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP GIẢNG DẠY TRONG NHÀ TRƯỜNG THÔNG MINH TẠI VIỆT NAM

PHẠM NGỌC ĐIỂM*

Email: phamngocdiem@hotec.edu.vn

Tóm tắt

Chương trình đào tạo, phương pháp giảng dạy, phương pháp kiểm tra đánh giá, việc liên kết đào tạo, nhận thức của giảng viên và điều kiện cơ sở vật chất là những nhân tố góp phần đem đến sự thành công cho chất lượng đào tạo của trường tạo nên một mô hình của trường học thông minh đảm bảo cả chất và lượng cùng với sự phát triển của công nghệ trong giáo dục này giúp nâng cao hiệu quả giảng dạy, mang lại những trải nghiệm mới, sáng tạo cho cả giáo viên, học sinh. Chính vì lẽ này, việc cần tiếp nhận, thay đổi để đáp ứng và theo kịp tác động của cuộc cách mạng 4.0 đang đặt ra cho ngành giáo dục, trong đó giáo dục đại học nói chung, các trường Cao đẳng nghề nói riêng những vấn đề mang tính tất yếu và cấp thiết.

Từ khóa: Hội nhập, năng lực giáo viên, đổi mới phương pháp, nhà trường thông minh.

Ngày nhận bài: 18/02/2019 Ngày phân biện: 20/03/2019 Ngày đăng: Tháng 03/2019

1. Đặt vấn đề

Cho đến ngày nay, chúng ta có thể nhận thấy rằng "*Nhu cầu xã hội*" là một vấn đề đặt ra cho giáo dục phải giải quyết, đó là đáp ứng một cách đầy đủ cho xã hội một đội ngũ lao động đủ sức làm việc, hòa nhập và hợp tác với tất cả mọi đối tượng. Để đạt được điều này không có còn đường nào khác là phải nâng cao năng lực dạy và học. Chúng ta đang đứng trước những khó khăn của vấn đề toàn cầu hóa, của vấn đề quốc tế hóa và cách mạng số. Phải đổi mới với những thách thức lớn về sự thiếu hụt lao động có trình độ cao và kỹ năng chuyên nghiệp để đáp ứng được nhu cầu về nguồn nhân lực của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0. Như nhận định trong Kết luận của Hội nghị lần thứ 6 Ban chấp hành Trung ương khóa XI thì đến nay, giáo dục và đào tạo nước ta vẫn chưa thực sự là quốc sách hàng đầu để làm động lực quan

trong nhất cho phát triển. Nhiều hạn chế, yếu kém của giáo dục và đào tạo đã được nêu từ Nghị quyết Trung ương 2 khóa VIII vẫn chưa được khắc phục cơ bản, có mặt nặng nề hơn. Chính vì vậy mà đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo đang trở thành một yêu cầu khách quan và cấp bách của sự nghiệp đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc ở nước ta trong giai đoạn hiện nay. Để góp phần thành công trong chiến lược này, có rất nhiều nhân ảnh hưởng đến mô hình trường học thông minh, không những yếu tố về cơ sở vật chất của trường mà còn có cả yếu tố con người, đội ngũ giảng viên, nhà quản lý vừa hồng vừa chuyên, chương trình đào tạo, phương pháp giảng dạy, phương pháp kiểm tra đánh giá... là những nhân tố không thể thiếu được trong giáo dục đào tạo mà tất cả nhà lãnh đạo, nhà quản lý về giáo dục cần quan tâm hàng đầu.

*Phạm Ngọc Điểm - Trường Cao Đẳng Kinh tế - Kỹ thuật TP.HCM

2. Thực trạng

Trong những thập kỷ qua, nền giáo dục Việt Nam có những bước phát triển, có những thành tựu đáng ghi nhận, góp phần quan trọng vào nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực cho công cuộc xây dựng, bảo vệ và đổi mới đất nước. Nhưng đồng thời nền giáo dục đang ẩn chứa rất nhiều yếu kém, bất cập, mà Đại hội IX, X đến Đại hội XI của Đảng vẫn nêu rất đậm nét, đó là:

Giáo dục - đào tạo còn nhiều hạn chế, yếu kém, bất cập chậm được khắc phục; chất lượng giáo dục còn thấp, quan tâm đến phát triển số lượng nhiều hơn chất lượng; so với yêu cầu phát triển của đất nước còn nhiều nội dung chưa đạt; chưa thực sự là quốc sách hàng đầu.

Nội dung, chương trình, phương pháp giáo dục còn lạc hậu, chậm đổi mới, chậm hiện đại hóa, chưa gắn chặt với đời sống xã hội và lao động nghề nghiệp; chưa phát huy tính sáng tạo, năng lực thực hành của học sinh, sinh viên. Chất lượng giáo dục, tư duy sáng tạo, kỹ năng thực hành, kỹ năng sống nhất là trong điều kiện kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế; chưa theo kịp sự đổi mới trên các lĩnh vực khác của đất nước.

Về phương pháp và hình thức tổ chức dạy học ở nước ta hiện nay nhìn chung chưa tiếp cận với các phương pháp và hình thức tổ chức dạy học phổ biến của thế giới. Nhằm mục tiêu "nhấn mạnh đến kỹ năng xử lý vấn đề đặt ra trong cuộc sống hơn là tập trung vào việc làm đầy kiến thức đã có sẵn".

Tư duy giáo dục chậm đổi mới, chưa theo kịp yêu cầu đổi mới-phát triển đất nước trong bối cảnh phát triển kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế; khoa học giáo dục chưa được quan tâm đúng mức, chất lượng nghiên cứu khoa học giáo dục còn nhiều bất cập.

Có thể nói đã đến lúc chúng ta cần quyết liệt để thay đổi và giải pháp thay đổi như thế nào để đạt hiệu quả là vấn đề cấp bách mà các nhà quản lý giáo dục thật sự nên quan tâm hàng đầu để phát triển đất nước.

3. Giải pháp

Cùng với quá trình đổi mới đất nước nói chung, đổi mới nền giáo dục nước nhà, trong đó có giáo dục đại học, luôn được Đảng và Nhà nước quan tâm. Văn kiện Đại hội XI của Đảng khẳng định "Đổi mới căn bản, toàn diện nền giáo dục Việt Nam theo hướng chuẩn hóa, hiện đại hóa, xã hội hóa, dân chủ hóa và hội nhập quốc tế"

Bên Nghị quyết Hội nghị lần thứ 2 Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa VIII khẳng định: "Tiếp tục đổi mới phương pháp giáo dục - đào tạo và tăng cường cơ sở vật chất trường học" và "Sử dụng một phần vốn vay và viện trợ của nước ngoài để xây dựng cơ sở vật chất cho giáo dục - đào tạo.

Mô hình "Trường học thông minh" sẽ giúp nhà trường quản lý chặt chẽ được từng giáo viên, từng lớp học bằng một phần mềm quản lý học tập thông qua hệ thống internet. Còn với "Lớp học thông minh" thì từ bục giảng thông minh, giáo viên có thể quản lý bài học của học sinh, sinh viên để khai thác hiệu quả mô hình này cần hội tụ đủ các yếu tố như sau:

3.1. Chương trình đào tạo cần phù hợp với nhu cầu của xã hội, theo hướng hội nhập quốc tế.

Theo GS.TSKH Nguyễn Đình Luận: hội nhập giáo dục quốc tế là yếu tố quyết định cho nâng cao chất lượng đào tạo. Liên kết, hợp tác với các đối tác nước ngoài trong đào tạo là cơ sở để nâng cao chất lượng đào tạo và cũng chính là hội nhập giáo dục quốc tế. Có thể khẳng định một điều là nếu không bước

ra ngoài biên giới, không vào xa lộ hội nhập quốc tế, ta cứ quấn quanh trong nhà với nhau, đường ta ta đi, không có so sánh với bên ngoài thì không thấy rõ mình. Không nhìn ra ngoài thì làm gì có động lực, đích để phấn đấu.

Nội dung, chương trình dạy học cần được triển khai theo hướng mở, cho phép cập nhật thường xuyên về kiến thức trong và ngoài nước, cần thiết sử dụng giáo trình, học liệu nước ngoài một cách linh hoạt để mở mang sự hiểu biết cho người dạy và người học, nội dung giảng dạy phải gắn chặt và phù hợp với yêu cầu thực tiễn của ngành nghề mà người học đang theo đuổi. Cho phép sử dụng đa dạng các phương pháp dạy học theo nguyên tắc "lấy người học là trung tâm", giảm tải tối đa giờ giảng trên lớp để người học có thời gian tự học và tự nghiên cứu.

Nhìn chung, tuy đứng trước bối cảnh của quá trình toàn cầu hóa và sự bùng nổ của tin tức, cũng như trong chiến lược đổi mới giáo dục đào tạo nói chung, có rất nhiều điều cần làm và phải được tiến hành đồng bộ, song phát triển đội ngũ giảng viên có chất lượng cao là một chiến lược được quan tâm hàng đầu. Hơn thế nữa, trong bối cảnh toàn cầu hóa, sự tương đồng về chương trình đào tạo giữa các nước đóng vai trò then chốt và là chìa khóa để phát triển hội nhập. Những đề án về ngoại ngữ, tin học như một bước đi trước, đón đầu trong đào tạo nguồn lao động trước thời kỳ hội nhập cộng đồng kinh tế ASEAN, khi mà tính giao lưu và cạnh tranh trong thị trường lao động sẽ rất mạnh mẽ mà năng lực ngoại ngữ sẽ là một thuận lợi cho người lao động. Như vậy, đề án 2020 là một thách thức rất lớn trong đào tạo khi mục tiêu là chuẩn hóa cả người dạy và người học, đồng thời cũng là cơ hội khi có vai trò đòn bẩy thúc đẩy sự phát triển giáo dục theo xu hướng đổi mới và hội nhập. Nếu thành công thì lợi ích của đề án đem lại cho

nền giáo dục và đào tạo con người nói riêng và cả xã hội nói chung là rất lớn nhằm đẩy mạnh có hiệu quả quá trình hội nhập quốc tế; nâng cao năng lực hợp tác và cạnh tranh quốc gia trong bối cảnh phát triển kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng hơn.

3.2. *Cải cách kiểm tra, đánh giá trong dạy và học*

Hình thức kiểm tra đánh giá phải phù hợp với mục tiêu đào tạo, nghiêm túc và chặt chẽ để sinh viên nhận thức được tầm quan trọng của đánh giá đầu ra, tránh gây hoang mang cho người học, mà ngược lại làm cho học nhận thức được tầm quan trọng của chất lượng đầu ra và giá trị của từng kỳ thi để họ lựa chọn cho đúng đắn. Đội ngũ giảng dạy cũng nên được tư vấn kỹ càng để người đứng lớp ý thức được trách nhiệm cũng như mục tiêu sinh viên phải đạt được trong quá trình học nhằm thực hiện các quá trình giảng dạy cho phù hợp, tránh việc giảng dạy qua loa cũng như gánh nặng tâm lý không cần thiết.

Cách đánh giá kết quả học tập của ta hiện nay vẫn chưa xác định được yêu cầu về nhận thức của người học trong từng học phần, từng vấn đề, đánh giá còn chung chung; yêu cầu của bài thi hay kiểm tra vẫn còn dừng ở kiểm tra đánh giá mức nhận thức thấp, thậm chí còn quá thấp; cách làm trên thực chất chưa đánh giá được chính xác năng lực tư duy của người học.

Cần đổi mới cách đánh giá bằng việc từng bước tinh giản nội dung cần kiểm tra đánh giá; có sự phân biệt cách đánh giá giữa các học phần cốt lõi và không cốt lõi; có những vấn đề ở các học phần cuộc sống hàng ngày sẽ đánh giá và kiểm tra bằng công nghệ phần mềm tiến tiến nhằm đảm bảo tính khách quan công bằng, qua đó người học phải tự điều chỉnh, tự bồi dưỡng để tích lũy kiến thức và kinh nghiệm.

3.3. *Đội ngũ giảng viên vừa hồng vừa chuyên*

Một trong những yếu tố quan trọng góp phần nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện chính là chất lượng đội ngũ giáo viên. Vì thế trình độ chuyên môn nghiệp vụ, chất lượng và năng lực công tác, nhận thức về đạo đức nghề nghiệp của đội ngũ cán bộ, nhà giáo cần được nâng lên.

Nhận thức đúng đắn của giảng viên về tầm quan trọng của thời kỳ hội nhập quốc tế và vai trò quản lý giáo dục là yếu tố quyết định sự thành công của việc đổi mới giáo dục nói chung và phương pháp giảng dạy nói riêng với cơ chế quản lý và đầu tư về cơ sở vật chất và con người.

Ngoài ra giảng viên cần nhận thức được rằng trong bối cảnh thời mở cửa, ngày càng nhiều các doanh nghiệp nước ngoài đầu tư sang thị trường Việt Nam, mang lại rất nhiều cơ hội việc làm cho các lao động trẻ. Tuy vậy, nếu không có trình độ chuyên môn chuyên sâu, trình độ tiếng Anh nhất định, kỹ năng tin học, kỹ năng mềm... người trẻ Việt không thể giành lấy cơ hội ngàn vàng này. Theo những khảo sát thực tế cho thấy, giữa hai người có năng lực chuyên môn ngang nhau, nhà tuyển dụng chắc chắn sẽ lựa chọn người có năng lực vừa hồng vừa chuyên. Từ nhận thức đúng đắn được điều này, vai trò của giảng viên sẽ là một trong những yếu tố rất cần thiết trong việc truyền tải kiến thức cũng như áp dụng những phương pháp tối ưu nhất trong quá trình giảng dạy ngoại ngữ theo tình hình kinh tế hiện nay.

3.4. *Đẩy mạnh liên kết đào tạo trong và ngoài nước.*

Theo Ông Giản Tư Trung, Hiệu trưởng Trường Doanh Nhân PACE nhận định: Nền giáo dục Việt Nam nói chung, giáo dục đại học nói riêng còn yếu và có khoảng cách rất lớn

đối với giáo dục đại học ở các nước phát triển. Vì vậy, các xu hướng đào tạo liên kết quốc tế sẽ góp phần thổi luồng gió mới vào giáo dục đại học Việt Nam, giúp những cơ sở đào tạo trong nước có thêm kênh tiếp nhận tri thức và công nghệ tiên tiến. Các xu hướng này không những giúp sinh viên du học tại chỗ, hạn chế nạn chảy máu chất xám, ngoại tệ ra nước ngoài mà còn giúp các cơ sở giáo dục tạo ra khả năng thu hút sinh viên trong và nước ngoài đến học tập, qua đó góp phần phát triển giáo dục đại học của Việt Nam.

Vì vậy, việc liên kết đào tạo trong và ngoài nước cũng là một trong những mô hình góp phần tạo cơ hội nâng cao chất lượng, uy tín thương hiệu và phát triển năng lực ngoại ngữ nhằm nâng cao năng lực cạnh tranh của lao động Việt Nam trong khối ASEAN cũng như trong khu vực châu Á và trên thế giới.

3.5. *Đầu tư cơ sở vật chất theo tiêu chuẩn của trường học thông minh*

Như chúng ta đã biết, để quá trình dạy học có chất lượng và hiệu quả cao, từ xa xưa con người đã tìm ra và sử dụng nhiều phương pháp khác nhau cho mục đích này và theo đó, cơ sở vật chất và thiết bị giáo dục phục vụ cho phương pháp dạy học cũng ra đời và phát triển. Cơ sở vật chất và thiết bị giáo dục đóng vai trò hỗ trợ tích cực cho quá trình Dạy – Học. Bởi vì có thiết bị dạy học tốt thì chúng ta mới có thể tổ chức. Để làm được điều này, cần có đội ngũ những người thầy với khả năng truyền cảm hứng cho người học để có thể học tập suốt đời thích nghi với mọi biến động của cuộc sống sau khi rời nhà trường” - Đại biểu Nguyễn Thị Mai Hoa nhấn mạnh.

Phải có những mô hình giáo dục mới, phương pháp đào tạo áp dụng công nghệ số với những trang thiết bị dạy học tiên tiến bên cạnh nhà trường truyền thống và phương pháp truyền thống. Chính vì vậy, cơ sở vật chất

và thiết bị giáo dục đóng vai trò hỗ trợ tích cực cho quá trình dạy và học. Bởi vì có thiết bị dạy học tốt thì chúng ta mới có thể tổ chức được quá trình dạy học khoa học, huy động được đa số người học tham gia thực sự vào quá trình này, họ tự khai thác và tiếp nhận tri thức dưới sự hướng dẫn của người dạy một cách tích cực. Như vậy thì thiết bị dạy học phải đủ và phù hợp mới triển khai được các phương pháp dạy học một cách hiệu quả. Do vậy cơ sở vật chất và thiết bị dạy học là bộ phận quan trọng của nội dung và phương pháp, chúng có thể vừa là phương tiện để nhận thức, vừa là đối tượng chứa nội dung cần nhận thức. Chúng ta đang đứng trước những khó khăn của vấn đề toàn cầu hóa, của vấn đề quốc tế hóa và cách mạng số. Phải đối mặt với những thách thức lớn về sự thiếu hụt lao động có trình độ cao và kỹ năng chuyên nghiệp để đáp ứng được nhu cầu về nguồn nhân lực của cuộc *cách mạng công nghiệp 4.0*.

Trong quá trình chuẩn bị nhân lực phù hợp cách mạng công nghiệp 4.0 thì giáo dục chính là khâu then chốt nhất. Do vậy, cần tư duy theo hướng giáo dục gắn với cuộc *cách mạng công nghiệp 4.0*. Ở đó, công nghệ thực tế ảo sẽ giúp cho thầy trò từ khắp các châu lục vẫn có thể tương tác được với nhau như đang ngồi trong cùng một nơi.

4. Kết luận

Không thể từ chối để khẳng định rằng, những mô hình trường học thông minh sẽ đem lại kết quả rất có ý nghĩa cho việc nâng cao chất lượng đào tạo nói chung và cho việc đào tạo các ngành nghề nói riêng. Tuy nhiên, trường học thông minh cần hội tụ đầy đủ các nhân tố, Chương trình đào tạo, phương pháp giảng dạy, phương pháp kiểm tra đánh giá, việc liên kết đào tạo, nhận thức của giảng viên và điều kiện cơ sở vật chất. Từ nhận thức được tầm quan trọng của vai trò của giáo dục trong

thời kỳ hội nhập hiện nay được nâng cao, nhà quản lý, người dạy, người học sẽ có động cơ mạnh mẽ hơn, có những sáng kiến giá trị hơn, nỗ lực, tập trung hơn để tổ chức học tập, rèn luyện nâng cao năng lực, và những nhận định về khó khăn và thử thách của việc triển khai các phương pháp giảng dạy mới, chúng ta nghiên cứu sâu sát với tình hình thực tế và lựa chọn những giải pháp tối ưu nhất. Bộ trưởng Bộ GD&ĐT Phùng Xuân Nhạ phát biểu với báo giới khi nhậm chức và chúc cho dự định của ông thành công mang phúc cho mọi nhà: "Chúng ta phải chuyển cả một nền giáo dục lấy tiếp cận nội dung là chủ đạo sang một nền giáo dục chú trọng dạy phương pháp, kỹ năng trên nền tảng kiến thức chuyên môn cần thiết để phát triển năng lực người học và dạy làm người" □

Tài liệu tham khảo

1. Lê Đức Ngọc. (2015). Đổi mới căn bản toàn diện hoạt động đào tạo đại học. Công ty đảm bảo đo lường và đánh giá chất lượng giáo dục.
2. Microsoft và Tập đoàn Nguyễn Hoàng thúc đẩy trường học thông minh – Tg. Kim Huyền, Báo tuổi trẻ, ngày 16/6/2017.
3. Mô hình trường học mới – Bước đột phá về cách dạy và cách học, theo Báo Giáo dục và thời đại, 8/11/2013.
4. Ngành giáo dục "đón đầu" cuộc Cách mạng 4.0 ra sao? GS Phan Văn Trường, cố vấn của Chính phủ Pháp về thương mại quốc tế - Báo điện tử baoquocte.vn, ngày 14/4/2017.
5. Nisha, M. (2006). Understanding Extension Education. India: Kalpaz Publications. Salasar Imaging System, Delhi.
6. Tác động của cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 đối với cơ sở giáo dục đại học ở Việt Nam và gợi ý chính sách cho Việt Nam -

PGS, TS. Nguyễn Cúc- Học viện Chính trị khu vực I – Báo điện tử baomoi.com, ngày 27/8/2017.

Báo điện tử baomoi.com.vn, ngày 27/08/2017.

7. Tác động của cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 đối với cơ sở giáo dục đại học ở Việt Nam và gợi ý chính sách cho Việt Nam

8. Trần Trung Ninh, Những xu hướng đổi mới đào tạo giáo viên - Bài học từ các nước MI La Tinh và ở Colombia, Tài liệu Hội thảo Đào tạo nghiệp vụ sư phạm ở trường đại học Sư phạm Hà Nội, 1/2014.

FACTORS TO IMPROVE TEACHER CAPACITY, INNOVATE TEACHING METHODS IN THE SMART SCHOOL IN VIETNAM

Pham Ngoc Diem *

Email: phamngocdiem@hotec.edu.vn

Abstract:

Curriculum, teaching methodology, examination and evaluation method, joint training, facility are elements which contribute to the success in enhancing the quality of training in a standardschool with the development of technology in education enhances the effectiveness of teaching, bringing new, innovative experiences for both teachers and students in the process of training. With these purposes, the reception, change to meet and keep pace with the impact of the 4.0 revolution is set for the education sector, in which higher education in general, vocational colleges in particular is the indispensable and urgent problem.

Key words: *Integration, intelligence, revolution, elemen, tendency, indispensable.*